

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo
Sendt med e-post til postmottak@kud.dep.no

25. mars 2021

Innspill til gjennomføringen av digitalmarkedsdirektivet mv. i norsk rett

Vi viser til departementets invitasjon av 18. desember 2020 til å komme med innspill vedrørende gjennomføringen av digitalmarkedsdirektivet mv. i norsk rett.

Norske Dramatikeres Forbund organiserer forfattere som skriver for TV, film, teater, radio og spill. Vårt formål er å ivareta og fremme norske dramatikeres kunstneriske og økonomiske interesser, samt styrke opphavsretten, og vi anser implementeringen av digitalmarkedsdirektivet som en viktig del av dette.

Vi stiller oss bak innspillene fra Kopinor, Norwaco og Kunstnernettverket. I tillegg vil vi nedenfor besvare de spørsmål som er særlig viktig for våre medlemmer og som ikke er kommentert av Kopinor og Norwaco.

Spørsmål 27-29 (forhandlingsordning, artikkel 13)

Vi er svært positive til at direktivet pålegger innføring av en uavhengig forhandlingsordning, da rimelig betaling for tilgjengeliggjøring i VOD-tjenester (video-on-demand) er et særlig komplisert felt. Vi nøyer oss i denne omgang med å påpeke at ordningen må være effektiv, rimelig, praktisk og ikke minst tilgjengelig for brukerne og rettighetshaverne.

45: Er det behov for å gjøre endringer i åndsverkloven § 69 for gjennomføring av direktivet artikkel 18, og i så fall hvilke?

Ja.

- Prinsippet om forholdsmessighet («proportionate») bør inntas i lovteksten i tillegg til «rimelig». Vi mener «rimelig og *forholdsmessig (eller proporsjonalt)* vederlag» språklig og innholdsmessig ligger nærmere direktivets ordlyd og formål, og vil harmonere bedre med etterjusteringsbestemmelsen (art. 20).
- Etterfølgende forhold må tillegges vekt.

- Plikten bør pålegges ikke bare «erververen», men også etterfølgende ledd i verdikjeden, slik som kringkastere, distributører og strømmeplattformer, altså de partene som faktisk utnytter verket.
- Åvl. § 68 (2) bør utvides og spesifiseres. Dramatikere står i en særlig utsatt forhandlingsposisjon fordi rettighetsavtalene ofte forhandles på et tidlig stadium i prosjektets fase, der f.eks. formålet med overdragelsen ikke er klar på avtaletidspunktet, det foreligger lite penger i prosjektet, og hva som er «vanlig» er ikke nødvendigvis rimelig og forholdsmessig sett opp mot den faktiske verdien. Det bør presiseres at den faktiske økonomiske verdien av overdragelsen (jf. fortalens pkt. 73), herunder at den konkrete bruken/utnyttelsen av verket («the exploitation of their works», jf. art. 18) i hele verkets vernetid, skal vektlegges. Dette må ses i sammenheng med direktivets art. 19 og 20.

Avslutningsvis påpeker vi at bestemmelsen må ses i lys av spesialitetsprinsippet i åvl. § 67. Enhver avtale om rettighetsoverdragelse må etter vårt syn spesifisere i størst mulig detalj *hvilke rettigheter som er overdratt og hva som betales* for den enkelte rettighet.

46: I hvilke situasjoner vil engangsbeløp anses som «hensiktsmessig og rimelig»? Hvordan kan det ved avtaleinngåelse vurderes om et engangsbeløp er «hensiktsmessig og rimelig», når partene på tidspunktet for avtaleinngåelse ikke sikkert vet hvilke inntekter som vil genereres ved utnyttelse av verket?

Et av hovedformålene bak åvl. § 69 og artikkel 18 er å motarbeide totalutkjøp av alle rettigheter («total buy-outs») mot engangsvederlag. Terskelen for når et engangsvederlag kan være rimelig ved totaloverdragelser må være høy.

Engangsvederlag er etter vårt syn hovedsakelig kun anvendelig ved begrensede rettighetsoverdragelser der avtalepartene med svært høy grad av sikkerhet har kunnet beregne den totale verdien av overdragelsen på avtaletidspunktet. Vi viser for øvrig til Norsk Filmforbund/Norske Filmregissørers innlegg om dette med henvisning til den tyske rettsavgjørelsen fra Federal Court of Justice av 7. oktober 2009 (BGH 1. Zivilsenat, ZR 40/07).

49: Hva anses som «relevant informasjon» etter direktivet artikkel 19? Dersom «relevant informasjon» varierer fra sektor til sektor, bør dette komme til uttrykk i lovgivningen og i så fall hvordan?

Det er sentralt at art. 19 gjennomføres med et tydelig krav til at rapporter skal liste opp, i detalj, alle utnyttelsesmåter og alle relevante inntekter separat. Kravet bør gjelde *all utnyttelse* og *alle inntekter over hele verden* slik fortalens pkt. 75 åpner for. Kravet bør gjelde ikke bare genererte inntekter, men rapportering om faktisk utnyttelse av verket

uavhengig av inntekt. Dette bør gjelde f.eks. antall visninger, antall abonnenter i en strømmetjeneste, publikumere/seere, antall «klikk», rekkevidden av utnyttelsen (geografisk etc.) mv. Detaljregulering kan være særlig nødvendig på det audiovisuelle feltet.

52: Etter punkt 74 i direktivets fortale er det ikke et behov for kompensasjon dersom utnyttinen har opphørt. Hvordan skal opphaver eller utøvende kunstner klare å skille en situasjon hvor utnyttingen har opphørt fra en situasjon hvor verket/prestasjonene utnyttes uten at det gis informasjon om utnyttelsen?

Kontraktsmotparter må stå ansvarlig for å melde ifra når utnyttelse utgår. Er ikke slik melding gitt, bør opphaver kunne regne med at utnyttingen pågår. Der kontraktsmotpart ikke sitter på nødvendig informasjon, bør det fremgå klart av loven at «sub-licensees» pålegges tilsvarende plikter i tråd med art. 19.2 og fortalens pkt. 76.

59: Bør manglende rapportering sanksjoneres, og i så fall hvordan?

Ja. Det bør innføres tydelige håndhevingsmekanismer og sanksjoner ved manglende overholdelse av rapporteringspliktene, f.eks. i form av tvangsmulkt.

Andre kommentarer til artikkel 19

Det er behov for endringer i det som er dagens relevante bestemmelse om innsyn i åvl. § 70 for å oppfylle direktivets formål. Et klart og anvendelig transparens- og rapporteringskrav er helt nødvendig for utøvelsen av opphavernes rett til rimelig vederlag jf. direktivets art. 18 og art. 20, og særlig nødvendig for bruk online på områder der globale strømmetjenester krever totaloverdragelser samtidig som det i økende grad produseres originalt norsk innhold tilgjengelig for et internasjonalt publikum. I praksis er det svært vanskelig for opphaverne å få innsikt i alle ledd.

Kontraktsmotpart bør i denne sammenheng ha en tydelig plikt til å gjøre det som er nødvendig overfor «sub-licensees» for at kravet om rapportering og transparens skal oppfylles (kontraktsmotpartens «due diligence»).

Ved håndhevelsen av transparenskravet, må det gjennomføres gode løsninger for at også kollektive forvaltningsorganisasjoner og andre representative organisasjoner skal ha rett til å motta data i tillegg til den individuelle opphaver. For kollektive forvaltningsorganisasjoner reguleres dette ihht. dir. 2014/26/EU, jf. digitalmarkedsdirektivets art. 19.6. Konfidensialitetsavtaler/klausuler kan i denne sammenheng ikke være et hinder så lenge formålet med innsynet er at rettighetshaver skal håndheve sin rett til rimelig vederlag (jf. fortalens pkt. 76, artikkel 23 og fortalens pkt. 81).

60: Ved forberedelsen av den nye åndsverkloven var det en diskusjon om det ved vurderingen av om et vederlag er rimelig etter § 69, skulle tas hensyn til etterfølgende forhold eller ikke. Bør gjennomføringen av direktivet artikkel 20 på denne bakgrunnen sees i sammenheng med gjennomføringen av artikkel 18, jf. åndsverkloven § 69, eller bør artiklene i større grad gjennomføres adskilt fra hverandre?

og 61: Hvordan står begrepet «urimelig lav» i artikkel 20 seg opp mot begrepet «urimelig» i avtaleloven § 36? Bør ordningen for avtalejustering etter artikkel 20 gjennomføres som en egen bestemmelse i åndsverkloven, hva blir forholdet til avtaleloven § 36? (...)

Avtaleloven § 36 mener vi er lite anvendelig på dette feltet. Det bør innføres en egen bestemmelse om etterjustering i åndsverkloven, som vi mener bør være adskilt fra åvl. § 69. Samtidig bør etterfølgende forhold også være en del av hva som anses som rimelig (jf. § 69 jf. over). Slik mener vi man best kan oppnå en tydelig og pedagogisk regulering, der § 69 angir rimelighetsterskelen uavhengig av hvilket stadie man er på, mens etterjusteringsbestemmelsen angir klare regler ved krav om tilleggsvederlag.

Avtl. § 36 gjelder kontrakter i sin helhet, mens artikkel 20 knytter seg spesifikt til vederlagets rimelighet. Avtaleloven favner altså alle urimelige forhold, og bestemmelsene kan leve side om side, med art. 20 som en *lex specialis* bestemmelse i åndsverkloven hva gjelder vederlagets størrelse.

62: Hva er forholdet mellom vurderingene av hva som er en «ytterligere, hensiktsmessig og rimelig godtgjøring» etter artikkel 20 og en «hensiktsmessig og rimelig godtgjøring i artikkel 18?»

Vi mener det sentrale er at departementet i etterjusteringsbestemmelsen legger seg nær opp til direktivtekstens ordlyd i artikkel 20, og at en må sikre at «disproportionately low» sikter til at vederlaget ikke er rimelig jf. åvl. § 69, slik at det ikke etableres en strengere terskel for etterjustering enn den rimelighetsterkelsen åvl. § 69 oppstiller.

63: Bør og kan det uttrykkelig reguleres at også opphaveres og utøvende kunstneres representanter kan kreve justering etter artikkel 20? Ifølge fortalen punkt 78 bør identiteten til opphavere og utøvende kunstnere vernes av deres representanter så langt det er mulig. Hvordan kan en vurdere om en godtgjøring er urimelig uten å avsløre identiteten til opphaver/utøvende kunstner, og hvordan bør dette håndteres i norsk rett ved gjennomføring av direktivet?

Ja, representanter bør uttrykkelig kunne kreve etterjustering. En sentral og komplisert problemstilling departementet bør merke seg er risikoen for «blacklisting» av rettighetshavere som krever sin rett til tilleggsvederlag. Mekanismer for å sikre beskyttelse av identiteten til opphaverne kan være sentralt for å minimere risikoen, men

---

dette vil ikke nødvendigvis være praktisk eller mulig i alle tilfeller. Vi tror bl.a. effektive og rimelige tvisteløsningsordninger vil være sentralt for å unngå blacklisting.

Andre kommentarer til artikkel 20

Vi mener at også kollektive avtaler, og individuelle avtaler inngått i tråd med kollektive avtaler, må kunne revideres etter denne bestemmelsen. Vi opplever at organisasjonene for opphavere og utøvende kunstnere i mange tilfeller er i langt svakere forhandlingsposisjoner enn våre motparter, og kollektive avtaler er ofte fremforhandlet for å forsøke å dekke et stort felt, men kan slå uheldig ut i enkelttilfeller.

Spørsmål 64, 67, 68 og 69 (tvisteløsningsordning, artikkel 21)

Det er behov for en alternativ tvisteløsningsordning for behandling av tvister både under art. 19 og 20, slik direktivet krever, og for behandling av tvister etter åvl. § 69. Det kan for eksempel være behov for å avklare hva som skal være et rimelig vederlag der et prosjekt avbrytes på et stadium i prosessen der det f.eks. foreligger uklare avtaler om rettighetsoverdragelse, betaling for opsjon o.l. Vi mener tvisteløsningsorganet kan knyttes til alle stadier i prosessen.

Den alternative tvisteløsningsordningen som innføres må være effektiv, rimelig og tilgjengelig. Saker for alminnelige domstoler er kostnads- og tidskrevende, og begge deler bør i størst mulig grad unngås ved den alternative ordningen. Særlig kostnadene ved domstolsbehandling medfører at mange opphavere ikke i praksis har noen anledning til å prøve saken sin, og sakskostnadene overgår ofte kravets størrelse.

Et sentralt poeng er at meglere/dommere el. må ha faglig opphavsrettslig ekspertise.

Spørsmål 73-74 (tilbakeføringsrett ved manglende bruk, artikkel 22)

Vi mener det med fordel kan innføres mer spesifikke regler om tilbakeføring, slik forslaget fra 2016 la opp til. Departementet bør utvise forsiktighet med å innføre eventuelle unntak fra bestemmelsen fordi et verk, f.eks. et filmverk, inneholder bidrag fra flere opphavere eller utøvende kunstnere. Det er f.eks. ingen hindring at individuelle rettigheter tilbakeføres så lenge prosjektet er på et utviklingsstadiet, og det bør eksplisitt spesifiseres at opphavere kan få tilbakeført rettigheter der en produsent ikke går i produksjon.

Vennlig hilsen
Monica Boracco, Forbundsleder
